

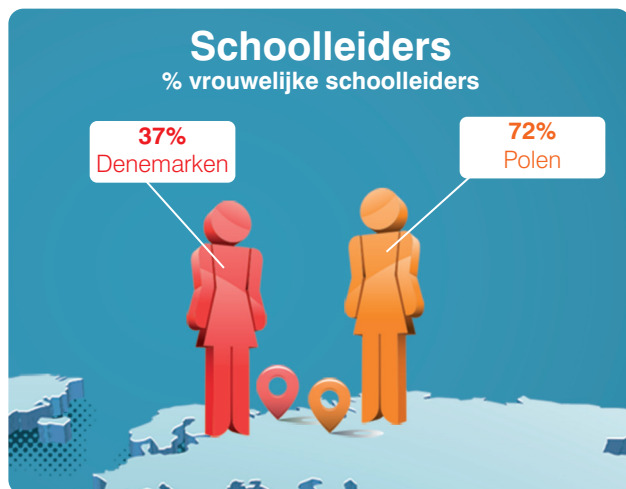
TALIS (TEACHING AND LEARNING INTERNATIONAL SURVEY): Schoolleiders en leerkrachten maken het verschil

Elke vijf jaar wordt het grootschalige *Teaching and Learning International Survey* (Talis) uitgevoerd in tientallen landen door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Nederland doet in 2018 voor de eerste keer mee aan Talis met het basisonderwijs (groepen 3 t/m 8) en voor de derde keer met de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Centraal in Talis staan de leer- en werkomstandigheden van leerkrachten en schoolleiders. Het onderzoek richt zich onder meer op de verdere ontwikkeling van leerkrachten en schoolleiders en de facilitering daarvan en de tijdsbesteding van leerkrachten aan lesgebonden en overige taken. Maar ook het thema schoolklimaat komt aan de orde: welke mate van zeggenschap hebben leerkrachten op het schoolbeleid en welke steun vanuit de schoolleiding en collega's wordt ervaren? Daarnaast is ook leiderschap in de school een thema en de wijze waarop leerkrachten en scholen omgaan met verschillen tussen leerlingen, zowel in capaciteit en

gedrag alsook qua verschillen in de culturele/sociale achtergronden. In Talis 2018 wordt daarnaast extra aandacht besteed aan de werkdruk en het welzijn van leerkrachten en schoolleiders.

Dit onderzoek geeft leerkrachten en schoolleiders de kans zich uit te spreken over hun vak. Talis levert waardevolle inzichten op waarmee overheden, beleidsmakers, maar ook scholen zelf kunnen werken aan het verhogen van de kwaliteit in het onderwijs. Het internationale en vergelijkende karakter van Talis maakt mogelijk dat landen maar ook scholen van elkaar kunnen leren. Een schoolleider die deelnam aan de Field Trial (testfase) van Talis 2018 raakt met de volgende quote de kern van het onderzoek: 'Zoals je in je school leert van je eigen collega's, kun je ook van collega's in andere landen leren.'

INTERNATIONALE RESULTATEN BASISONDERWIJS TALIS 2013

De resultaten van Talis 2013 waren de aanleiding voor Nederland om in 2018 ook het basisonderwijs te betrekken in dit onderzoek. Zes landen namen met het basisonderwijs deel aan Talis 2013, namelijk Denemarken, Finland, Noorwegen, Vlaanderen (België), Mexico en Polen. Hieronder schetsen wij een beeld van de resultaten voor deze landen.

Uit Talis 2013 blijkt dat de genderongelijkheid met betrekking tot leerkrachten in het onderwijs het grootst is in het basisonderwijs. Bijna acht op de tien leerkrachten is vrouw. Vooral wanneer

er wordt ingezoomd op het doorstromen van de vrouwelijke leerkracht naar de functie van schoolleider, zien we grote verschillen tussen landen. In Denemarken is 76% van de leerkrachten vrouw, terwijl maar 37% van de schoolleiders vrouw is. Daarentegen is er bijvoorbeeld in Polen veel meer doorstroming, daar is 86% van de leerkrachten vrouw, maar ook 72% van de schoolleiders.

LERARENOPLEIDING

Basisschoolleerkrachten zijn tevens gevraagd naar de gevolgde lerarenopleidingen. Gemiddeld heeft 91% van de leerkrachten aangegeven een dergelijke vooropleiding/training gevolgd te hebben. In Vlaanderen (België) en Polen is dit met 99% het hoogst. In Mexico en Noorwegen is dit met respectievelijk 82% en 84% lager. Vooral wanneer we kijken naar de inhoud van de leerkrachtenopleiding zien we grote verschillen. Gemiddeld geeft twee derde van de basisschoolleerkrachten aan dat vakinhoud, onderwijskunde/didactiek en praktijkervaring deel uitmaken van de lerarenopleiding. Dit aandeel varieert tussen 87% en 93% in Polen tot 42% en 51% in Noorwegen.

BESCHIKBARE MIDDELEN

Schoolleiders zijn gevraagd in welke mate het vermogen van de school om hoogwaardig onderwijs te bieden belemmerd wordt door een tekort aan middelen, zoals lesmateriaal en personeel.

Op alle basisscholen in de zes landen wordt een groter tekort aan middelen ervaren (lesmateriaal, maar ook personeel) dan in het voortgezet onderwijs. Meer dan de helft van de basisschoolleerkrachten die deelnamen aan Talis 2013 werkt in scholen waar schoolleiders aangeven een tekort aan ondersteunend personeel en computers als belemmering te ervaren om kwalitatief goed onderwijs te kunnen bieden. Vlaamse schoolleiders ervaren vaker tekorten aan ondersteunend personeel in het basisonderwijs dan hun collega's in Polen en Mexico. Daarnaast worden in de zes landen ook een tekort aan geschikte computersoftware (43%), onvoldoende toegang tot het internet (39%) en een tekort aan leerkrachten die de vaardigheden hebben om les te geven aan leerlingen met een speciale behoefte (38%) genoemd.

TIJDSBESTEDING SCHOOLLEIDERS

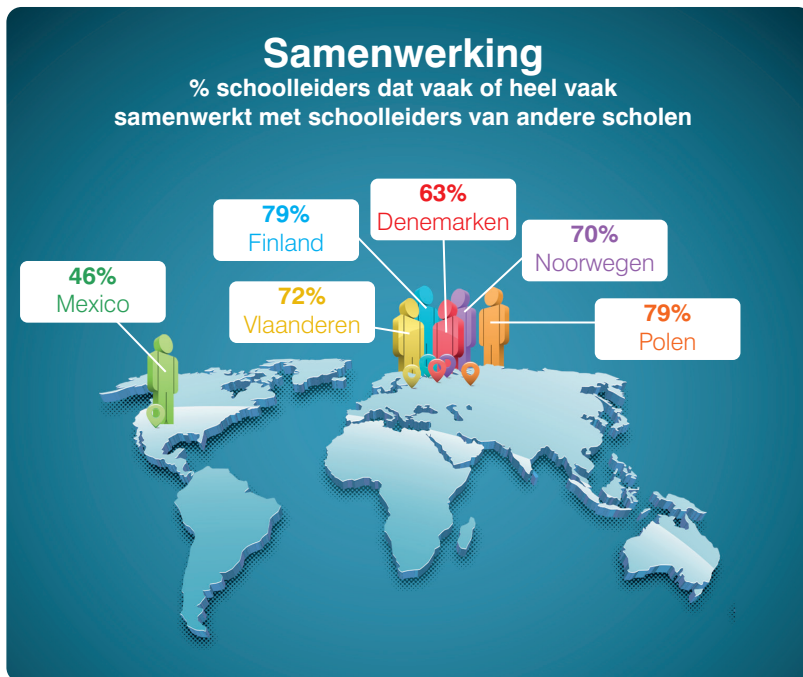
De manier waarop schoolleiders hun tijd gemiddeld over het gehele schooljaar besteden, biedt ook een interessant perspectief, kijkend naar de zes deelnemende landen. Van alle taken besteden schoolleiders gemiddeld de minste tijd aan observeren in de klas (33%). Slechts 7% van de Finse schoolleiders geeft aan te observeren in de klas in vergelijking met 72% van de schoolleiders in Polen. Schoolleiders besteden de meeste tijd aan de samenwerking met schoolleiders van andere scholen (68%). Er bestaan grote verschillen tussen de zes landen voor wat betreft de volgende activi-

Van alle taken besteden schoolleiders gemiddeld de minste tijd aan observeren in de klas (33%).

teiten: ervoor zorgen dat leerkrachten zelf verantwoordelijkheid nemen voor het verbeteren van hun didactische vaardigheden, ervoor zorgen dat leerkrachten zich verantwoordelijk voelen voor de leerresultaten van hun leerlingen, ouders/verzorgers informeren over de school- en leerlingprestaties. Waar de schoolleiders in Polen en Mexico aangeven vaak betrokken te zijn bij deze activi-

teiten, zijn de percentages in de Scandinavische landen veel lager.

Deze resultaten maakten het voor Nederland interessant om in 2018 ook mee te doen in het basisonderwijs. Hierdoor wordt het tevens mogelijk om op een gewogen schaal landelijke maar ook internationale vergelijkingen te trekken binnen en tussen het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, waarbij het uitgangspunt

de leer- en werkomstandigheden van leerkrachten en schoolleiders betreft.

INDICATIEVE RESULTATEN VOOR NEDERLAND

Tijdens de testfase voorafgaand aan het hoofdonderzoek zijn de vragenlijsten van Talis 2018 getest. Voor deze testfase, die plaatsvond in mei 2017, zijn 15 basisscholen benaderd voor deelname. Zeven scholen hebben meegedaan, waarvan er 6 de minimale responsevereiste van 50% binnen de school hebben behaald. Er hebben te weinig schoolleiders deelgenomen aan de testfase, namelijk 6, om iets over hun resultaten te rapporteren. In totaal hebben er 71 leerkrachten in het basisonderwijs deelgenomen aan de testfase. Dat betekent dat de testresultaten die hieronder vermeld staan slechts zeer indicatief zijn.

Van de deelnemende leerkrachten basisonderwijs aan de testfase was 78% vrouw en gaf 99% aan bevoegd te zijn om les te geven in het basisonderwijs. Leerkrachten in het basisonderwijs vinden dat ze in hun opleiding met name onvoldoende worden geschoold in het voorbereiden op **gedifferentieerd lesgeven**. Dit wil niet zeggen dat ze hier niet goed in zijn, want na hun opleiding ontwikkelen leerkrachten zich verder in de praktijk. Wanneer het gaat over **professionalisering** blijkt dat bijna alle leerkrachten in het basisonderwijs hieraan deelnemen, bijvoorbeeld middels studiedagen maar ook met gezamenlijke activiteiten of een masteropleiding. Van degenen die deel hebben genomen aan dergelijke activiteiten, ervaart het merendeel een positieve impact hiervan op hun lesgeven.

Leerkrachten zijn tevens gevraagd naar hun *self-efficacy*, het geloof in eigen kunnen. Alle leerkrachten die deze vraag hebben ingevuld zijn van mening dat ze verstorend gedrag in de klas kunnen aanpakken. Ze kunnen ook een **alternatieve uitleg geven** als leerlingen iets niet begrijpen en goed **afwisselen tussen lesstrategieën**. Daarnaast zijn ze ook goed in staat om **leerlingen te helpen kritisch te denken**. Daarentegen geven minder leerkrachten aan dat ze in staat zijn **om digitale technologie** te gebruiken om het leerproces van leerlingen en de samenwerking tussen leerlingen te ondersteunen. Ook zijn ze minder in staat leerlingen te helpen **vakoverstijgende vaardigheden** te ontwikkelen.

Veel basisschoolleerkrachten ervaren **stress in het werk**. Gevraagd naar de bronnen die stress opleveren, speelt de hoeveelheid administra-

tieve taken duidelijk een rol. Maar ook het dragen van verantwoordelijkheid voor de leerlingprestaties en het aanpassen van lessen voor leerlingen met speciale behoeften dragen bij aan de werkdruk in het basisonderwijs.

Onlangs de werkdruk is een ruime meerderheid van de leerkrachten in het basisonderwijs wel **tevreden over hun werk**. Tijdens de testfase geven deelnemende leerkrachten aan dat de voordelen van leerkracht zijn duidelijk opwegen tegen de nadelen. Slechts een enkeling heeft spijt van de beslissing om leerkracht te worden. De meeste leerkrachten zijn juist tevreden over hun functioneren op de school en werken er met plezier. Ze zouden dan ook de school waarop ze werkzaam zijn leerkrachten aanbevelen als een goede werkomgeving.

Bovenstaande resultaten zijn indicatief en moeten dan ook met grote voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, daarom zijn ook geen percentages genoemd. Indien er voldoende scholen en leerkrachten deelnemen aan het hoofdonderzoek, dan kunnen we wel representatieve cijfers presenteren, ook voor de schoolleiders.

TALIS 2018: 15 LANDEN

Gezien het karakter van de testfase kan geen vergelijking gemaakt worden met andere deelnemende landen. Talis 2018 start in januari met het daadwerkelijke onderzoek en dit loopt tot eind mei door. Naast Nederland nemen nog veertien andere landen deel in deze ronde in het basisonderwijs: Argentinië (Buenos Aires), Australië, Vlaanderen en Wallonië (België), Denemarken, Engeland, Frankrijk, Japan, Korea, Spanje, Turkije, Verenigde

Arabische Emiraten (Abu Dhabi & Dubai), Vietnam en Zweden. Hierdoor is het mogelijk om middels een internationale vergelijking inzichten in het buitenlandse basisonderwijs te creëren. In 2019 publiceert de OESO het eindrapport van Talis 2018, en daarnaast brengt Nederland twee nationale rapporten uit: één voor het basisonderwijs en één voor het voortgezet onderwijs.

RESULTATEN OP SCHOOLNIVEAU

De inzichten van Talis worden gebruikt op schoolniveau en landelijk niveau. Deelnemende scholen ontvangen een terugkoppeling van de resultaten op schoolniveau afgezet tegen het Nederlandse en internationale gemiddelde. Deze resultaten kunnen inzicht geven in verbeterpunten voor de scholen, die concreet kunnen worden opgepakt door leraren en schoolleiders.

Talis 2013 is bij veel deelnemende scholen de aanleiding geweest om binnen de school de discussie te voeren over de verdere ontwikkeling van leerkrachten, schoolleiders en de organisatie.

RESULTATEN OP LANDELIJK NIVEAU

Ook op landelijk niveau heeft Talis 2013 tot belangwekkende inzichten geleid. Zo hebben de resultaten een belangrijke input geleverd voor het Sectorakkoord in het voortgezet onderwijs, vooral wanneer er wordt gekeken naar de afspraken die gemaakt zijn om leraren de ruimte te geven voor professionele ontwikkeling. Daarnaast is ook een deel van de ambities vertaald naar cao-afspraken

met de vakbonden in het voortgezet onderwijs. Op basis van de resultaten van Talis 2013 zijn extra middelen vrijgemaakt voor de begeleiding van starters en voor scholen die zich willen ontwikkelen tot lerende organisaties.

Talis 2018 wordt dan ook ondersteund door AOb, AVS, CNV Onderwijs, ministerie van OCW, NRO, Onderwijscoöperatie, PO-Raad en VO-Raad. Zij hopen dat Talis wederom waardevolle inzichten zal opleveren voor het onderwijsveld, de scholen en leerkrachten.

UITNODIGING DEELNAME

Voor het hoofdonderzoek van Talis 2018 worden leerkrachten uit het basisonderwijs (groep 3 t/m 8) en hun schoolleiders uitgenodigd deel te nemen. Hiervoor zijn 200 scholen in het basisonderwijs geselecteerd. Momenteel hebben ruim 110 scholen hun medewerking toegezegd. Een respons van 57% lijkt misschien een mooi resultaat, maar om als land meegenomen te worden in de internationale analyse is een minimale respons van 75% vereist. Deelname van geselecteerde scholen en leerkrachten is dan ook erg belangrijk om van Talis 2018 een succes te maken. We roepen hierbij dan ook de geselecteerde scholen, schoolleiders en leerkrachten op om mee te werken aan Talis 2018.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Nederlandse Talis-team (06 39 207 173) of een bezoek brengen aan onze website: www.talis2018.nl.

TEKST LINDA DOMINGUEZ ALVAREZ EN EVA VAN DER BOOM,
HET NEDERLANDSE TALIS-TEAM
FOTOGRAFIE SHUTTERSTOCK